

OKULA GERİ DÖNÜŞ: ÇEVRE DENETİMİ EĞİTİMİNDE YENİ BİR YAKLAŞIM*

Yazan: John REED[♦]

Çev.: Dr. H. Ömer KÖSE^{♦♦}

“Kişisel olarak bu kurstan çok yararlandım. Şimdi çevre denetimlerini yürütmek ve yönetmek konusunda yeterli durumdayım.” –
Mrityunjoy Saha,
katılımcı, Bangladeş Sayıştayı.

“Denetçiler olarak şimdi çevre sorunlarının önemini daha derinden kavryoruz ve ayrıca biliyoruz ki Sayıştaylar sürdürülebilir kalkınma için çevrenin korunmasında daha önemli rol oynayacaklardır.” –
Tran Thien Ngon,
katılımcı, Vietnam Sayıştayı.

Antalya, Türkiye, 14 Kasım 2003. Eğitim kursu için olağanüstü bir kapanıştı. 15 ülkeden 29 kursiyer geniş bir daire şeklinde, yüzleri birbirlerine dönük olarak oturmuş ve şaşkınlık içerisinde gözlerini önlerindeki manzaraya dikmişlerdi. Yaklaşık 300 metrelik bir ip, çaprazlama kesişen doğrular çizerek ve görünüşte gelişigüzel bir tarzda bir katılımcıyı diğerine bağlayacak şekilde yere bantlanmıştı.

INTOSAI Geliştirme İnisiyatifi (IDI) ve INTOSAI Çevre Denetimi Çalışma Grubu (WGEA) işbirliği ile geliştirilen ve sunulan iki haftalık yoğun çevre denetimi pilot kursunun son oturumu idi. Kapanış töreni için kurs eğiticileri görünüşte basit ancak oldukça etkili bir alıştıurma tasarlamışlardı. Katılımcılar, birer birer, kurs hakkındaki düşüncelerini paylaşmaya davet edilmişti. Konuşmasını bitirdikten sonra her katılımcı, büyük bir ip yumağını seçtiği bir katılımcıya fırlatıyor ve aralarında ipten hat oluşturuyor, ardından bu hat yere

* INTOSAI'nin (Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Örgütü) yayın organı olan “International Journal of Government Auditing” adlı derginin Nisan 2004 sayısında, “Going Back to School: A New Approach to Environmental Audit Training” başlığı ile yayınlanan bu makale, 3-13 Kasım 2003 tarihleri arasında, Türk Sayıştayı'nın ev sahipliğinde Antalya'da ilk olarak gerçekleştirilen Çevre Denetimi Pilot Kursunu konu almaktadır. INTOSAI Çevre Denetimi Çalışma Grubu'nun Sekreterya görevini yürüten ve kurs süresince konu uzmanı olarak Antalya'da bulunan Kanada Sayıştayı'ndan John Reed'in izlenimlerini yansıtan bu makalenin yanı sıra, kursun kimi katılımcılarının kendi ülke uygulamalarına yönelik olarak kaleme aldıkları makalelerinde de, bu çalışmaya ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

♦ INTOSAI Çevre Denetimi Çalışma Grubu (WGEA) Sekreterliği, Kanada Sayıştayı

♦♦ Sayıştay Başkanlığı

“Sayıştayların verimlilik, etkinlik ve tutumluluk konularının yanısıra çevresel konulara da kendilerini adanmalarının zamanı gelmiştir. Sayıştaylar program önceliklerinin belirlenmesinde ve bütçeye ilişkin kararların alınmasında ulusal parlamentolara değerli katkılar sağlayabilirler.”
– Batbayar
Badamdorj, katılımcı,
Moğolistan Sayıştay

“Kursun en yararlı bölümü, örnek olay çalışmaları ve alıştırmalarıdır. Kendi Sayıştayım için önemli olan bazı konular üzerinde çalışma fırsatı buldum.” – Hamed Momeni, katılımcı,
İran Sayıştay.

bantlanıyordu. Bu süreç, ipten bir ağ, yeri kaplayana kadar tekrarlanıyordu.

Katılımcıların sözcükleri duygusal ve akıcıydı: öğrenme fırsatı verildiği için duydukları minnettarlık; çevre denetimini başlatmak için kazandıkları güven duygusu; ülkelerine döndüklerinde bu denetimi gerçekleştirmek için verdikleri kişisel taahhüt; yeni edindikleri arkadaşlarına karşı düşkünlükleri; evlerine güvenli bir şekilde dönüş temennileri; ve tabii ki IDI'ya, kurs eğiticilerine ve WGEA'nın konu uzmanlarına karşı şükran duyguları dile getiriliyordu.

Fakat ipin etkisi dramatikti ve bu sembolizm herkesi çok etkilemişti. “Biz bir ağ gibiyiz!” “Bizler, birbirimize destek olabiliriz!” “Yardım için nereye başvuracağımızı biliyoruz!” Ki bu doğrudu – böylelikle, IDI/WGEA çevre denetimi eğitim kursunun ilk mezunlar grubu oluştu ve hâlâ da oluşmaya devam ediyor.

Bunların da ötesinde, katılımcılar çevre bilgisi, denetim yöntem ve teknikleri bilgisi ve sonuçta çevre denetimine başlamak için ihtiyaç duydukları güveni kazandılar.

Antalya pilot kursu, yaklaşık iki yıl önce başlayan uzun bir yolculuğun sonunda ve Türk Sayıştay'ının cömert ev sahipliğinde hayata geçirildi. Birçok Yüksek Denetim Kurumu çevre sorunlarının denetiminin önemi konusunda ikna olmuş durumda iken, iç kapasite eksikliği bu denetimlere başlamak için çoğunlukla en büyük engel olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle hem WGEA ve hem de INTOSAI'nin bazı bölgesel komiteleri, çevre denetimi eğitimini önceliklerinden birisi olarak belirlemişlerdir. Bu çerçevede, Nisan 2002'de IDI ve WGEA çevre denetimi üzerine bir eğitim kursu hazırlamak ve sunmak için yeni ve yegane ortaklıklarını şekillendirmişlerdir. IDI eğitim metodları ve uzmanları (Norveç'teki IDI uzmanları Else-Karin Kristensen ve Kiyoshi Okamoto yönetiminde) ve

“Katılımcıların bir bölümü bana; içerdiğin, ülkelerinde karşı karşıya oldukları çevresel sorunlarla ilişkisini kurabilmelerine imkan veren nitelikte ve çok yararlı olduğunu belirttiler. Bir çok katılımcı çevre ve performans denetimi hakkında yeni şeyler öğrendiler. Bir eğitici olarak, bu beni fazlasıyla hoşnut etti.”
– Allen Parker, eğitici, Cook Adaları Sayıştayı.

“Bu, benim katıldığım IDI sponsorluğundaki ilk kursta ve kesinlikle devamının gelmesini bekliyorum. Kursun en iyi yönü, uygulanış tarzıydı. Öğrenmek eğlenceli idi ve dersleri iple çekiyorduk.” – Aman Deep Chatha, katılımcı, Hindistan Sayıştayı.

WGEA üyesi konu uzmanlarının (Kanada Sayıştayı’ndan John Reed liderliğinde) birleşmesi ile iki büyük güç tek bir güç haline geldi. Toplam 10 IDI sertifikalı eğitim uzmanı/kurs tasarımcısı ve 15 konu uzmanı birlikte çalışarak kursu hazırladılar.

Bu ortaklık, sadece bu kursun tasarlanmasında izlenen süreçte değil, birçok alanda da yeni zeminler oluşturulmasına vesile oldu – 10 ayı aşkın süreyle bir dizi atölye çalışması yapıldı, konu üzerinde düşünüldü, okundu, yazıldı ve elektronik posta teatisinde bulunuldu. Bu atölye çalışmalarının ilki, kurs müfredatının belirlenmesi konusuna odaklanmıştı. Kanada Sayıştayı’ndan John Reed rehberliğinde 12 konu uzmanı, anahtar sorunun; “çevre denetimini gerçekleştirmek için denetçiler hangi beceri ve bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar” sorusunun cevaplarını bulmak için Kasım 2002’de bir araya geldiler. Bu cevaplar kursun temelini oluşturmaya başladı: Uygunluk ve performans denetçileri halihazırda ihtiyaç duyulan temel becerilere sahip olsalar da, çevresel konulara ilişkin olarak denetim sürecinde müracaat edecekleri bilgiye – temel çevre sorunları, bunların kökeninde yer alan nedenler, yol açtıkları sorunların çözümleri ve ülke yönetimlerinin rolü gibi – gereksinim duymaktadırlar.

Kursun içeriğinde yer alması gereken konuları belirledikten sonra, tasarım süreci, hazırlanan materyalin en iyi nasıl sunulacağı üzerinde yoğunlaşmaya başladı. Fakat ilkin, IDI eğitim uzmanlarının kendilerinin okula gitmesi gerekiyordu. Haziran 2003’te Kanada Sayıştayı, WGEA’nın birkaç konu uzmanı ile birlikte, uzmanlara çevreye ilişkin konuları öğretmek üzere 10 gün süren bir “eğiticilerin eğitimi” semineri düzenledi. Bunu, Ağustos 2003’te düzenlenen ve kurs düzenleme ekibi tarafından tüm kurs materyallerinin araştırılarak kaleme alınmasına ilişkin 3 haftalık atölye çalışması maratonu izledi.

Kurs, kısmen WGEA tarafından hazırlanan rehber niteliğindeki dokümanlara dayanılarak, çevresel konulara

“Kursun yararları sayılamayacak kadar çoktu. Öğrenme kadar, sosyal ilişkiler için de ortam sağlıyordu. Şimdi çok sayıda ülkeden yeni meslektaşlarım var.”—Abdul Hameed Pasha, katılımcı, Pakistan Sayıştayı.

“Diğer Sayıştayların da bu kursa katılmalarını teşvik etmeliyiz. Kursun en iyi bölümü, çevre denetimi için eylem planı hazırlanmasıydı.”—Wang Benqiang, Chen Jixiang, and Gao Yongning, katılımcılar, Çin Sayıştayı.

ilişkin bir içerikle tasarlanmış olup, global çevre sorunları ve çevresel sorunlara ilişkin eğilimler, sürdürülebilir kalkınma, eko-sistemlerin temel ilkeleri ve hükümetlerin çevresel konularla mücadele etmede kullandıkları politika araçları konusunda genel bir bakış sunmaktadır. Ayrıca temel öncelikteki dört ayrı alan (atık yönetimi, su kalitesi, hava kirliliği ve biyolojik çeşitlilik) derinlemesine ele alınmaktadır. Bununla beraber kurs sadece teoriyi öğretmiyordu; başından sonuna kadar, bu bilginin, gerçek hayatta denetim alanında nasıl uygulanacağı üzerinde yoğunlaşıyordu (hatta performans denetiminin temelleri hakkında bilgi tazelemeye yönelik bir bölüm de vardı).

Tümüyle konu anlatımına dayanmayan kurs, IDP'nın sertifikalı eğiticileri tarafından IDP'nın Uzun Dönem Bölgesel Eğitim Programı (Long Term Regional Training Program - LTRTP) ve bu programın öğrenen merkezli yaklaşımı üzerine bina edildi. Sunum (ders anlatımı), bireysel ve grup alıştırmaları, ev ödevleri ve okuma parçaları bileşiminden oluşan kurs, oldukça interaktif bir nitelik taşıyordu.

Her ne kadar öğrenen merkezli bu yaklaşım, öğrenciler için kursu eğlenceli ve etkileyici kılabildi ise de, kurs kolay değildi. Dahası, öğrenciler kursa katılmadan önce, onların mensubu buldukları Yüksek Denetim Kurumlarının Başkanları, yakın gelecekte bir çevre denetimi projesi yürütme taahhüdünde bulunduğu gibi, kurs öncesi ödevi de verilmişti. Ve bu kursun sonunda her bir katılımcıdan iki ayrı çalışma hazırlayıp teslim etmesi bekleniyordu. Bunlar; kendi seçtiği (ülkesinin karşı karşıya bulunduğu çevre sorunlarının analizi temelinde) bir konuya ilişkin bir çevre denetimi plan teklifi ve katılımcıların kurumlarına döndüklerinde uygulamaya konulacak olan bir eylem planı idi. Yüksek Denetim Kurumları, tüm kurs materyallerini – katılımcı notları, eğitici rehberi, alıştırmalar, dağıtılan notlar ve

“IDI perspektifinden bu kursun geliştirilmesi, INTOSAI'nin bir çalışma grubu ile işbirliği yapmak açısından mükemmel bir fırsat olmuştur. IDI, gelişmekte olan ülkelerde, bu ülkelerin çevre denetimi ve diğer konulardaki ilave eğitim ihtiyaçlarını tespit etmek için incelemeler yapmak amacıyla WGEA (ve diğer çalışma grupları ve sürekli komiteler) ile çalışmalar yapacaktır.”
–Else Karin Kristensen, Genel Müdür Vekili, IDI.

slaytlar – IDI ile www.idi.no adresi üzerinden irtibat kurmak suretiyle elde edebilirler.

Antalya’da katılımcılar tarafından öneri olarak geliştirilen denetim planları etkileyiciydi; ve önerilen konular, hastane atıklarının denetimi, nehirlerin korunması ve denizlerin gemi kaynaklı petrol atıklarından korunmasından, ormanların sürdürülebilir yönetimi, madenlerin ıslahı ve milli parkların korunmasına kadar geniş bir yelpazeyi kapsıyordu. Katılımcıların eve dönüşlerini müteakip uygulanmak amacıyla geliştirdikleri eylem planı önerisi de aynı derecede etkileyiciydi – bu önerilerinde, kendi Yüksek Denetim Kurumlarındaki diğer denetçilerin eğitimi, çevre denetimi bilincinin geliştirilmesi, kendi kurumlarında çevre denetimi ile görevli birimlerin oluşturulması ve INTOSAI'nin Çevre Denetimi Çalışma Grubuna (WGEA) katılmaya ilişkin taahhüt yer alıyordu. IDI, kursun uzun vadedeki etkilerini tespit etmek için tüm katılımcı Yüksek Denetim Kurumlarının bu konudaki çalışmalarını izlemeyi tasarlamaktadır.

İkinci pilot kurs, Şubat 2004’te Kenya - Nairobi’de gerçekleştirildi. Ve umarız bu iki kurs, sadece başlangıç olur.